

Let op!

Methylfenidaat en hyperhidrose (Gebu 2008 (februari); 42: 20)

Van het Nederlands Bijwerkingen Centrum Lareb kregen wij deze maand de volgende informatie over bijwerkingen.

Methylfenidaat (Ritalin®, Concerta®) is een middel van eerste keuze bij de behandeling van Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)¹ en wordt daarnaast gebruikt bij de behandeling van narcolepsie². Lareb ontving in de periode van 1996 tot november 2007 11 meldingen van hyperhidrose, een overmatige productie van zweet, bij het gebruik van methylfenidaat.

Casus. Drie patiënten waren tussen vijf en zeven jaar oud, zes patiënten hadden een leeftijd tussen 24 en 30 jaar en de andere twee patiënten waren rond de 50 jaar. Zes van de 11 meldingen betroffen jongens of mannen. In vier gevallen werd methylfenidaat gestaakt. Bij twee van deze meldingen werd vermeld dat er sprake was van herstel na het staken, waarbij de klachten weer optraden bij hernieuwde toediening van methylfenidaat.

Eén van deze casus betreft een jongen van zeven jaar. Hij gebruikte methylfenidaat 5 mg per dag, een voor zijn leeftijd en gewicht normale dosering. Verder gebruikte hij melatonine, hydrocortisoncrème en clobetasolcrème. Na een maand methylfenidaat te hebben gebruikt, kreeg hij last van overmatig transpireren. Dit ging gepaard met een vieze geur. Een week voordat de zomervakantie begon, werd methylfenidaat tijdelijk gestaakt. Na drie weken waren de klachten verdwenen. Gedurende deze vakantie verbleef deze jongen thuis. Een week voor het einde van de vakantie werd weer gestart met methylfenidaat. Na drie dagen kwamen de klachten terug. Hierna werd methylfenidaat vervangen door dexamfetamine 5 mg, waarna de klachten definitief verdwenen.

Literatuur. In de literatuur is geen direct verband beschreven tussen hyperhidrose en het gebruik van methylfenidaat. Overmatig transpireren wordt in de officiële productinformatie van methylfenidaat beschreven als symptoom van overdosering, maar niet als bijwerking. Methylfenidaat stimuleert de afgifte en blokkeert de heropname van dopamine, waardoor dopaminerge systemen worden gestimuleerd.¹ Stimulatie hiervan kan resulteren in overmatige transpiratie.³

Ook van andere geneesmiddelen, zoals paracetamol, acetylsalicylzuur⁴ en de meeste antidepressiva⁵, wordt een associatie met hyperhidrose beschreven.

Bij de 11 meldingen die Lareb ontving, werd er door vijf patiënten comedicaatie gebruikt waarbij er bij twee meldingen sprake was van het gebruik van een selectieve serotonine-heropnameremmer. Gezien de tijdsrelatie in deze meldingen lijkt een verband met methylfenidaat meer waarschijnlijk. Naast comedicaatie kunnen ook diverse medische problemen ten grondslag liggen aan overmatig transpireren, zoals de menopauze, hyperthyreoïdie,⁶ diabetes mellitus en hartfalen⁴. Voorts valt op dat slechts bij drie meldingen methylfenidaat voor de geregistreerde indicatie, namelijk behandeling van ADHD bij kinderen van zes jaar en ouder en adolescenten, werd gebruikt. De overige meldingen betreffen 'off-label'-gebruik.

Conclusie. Er zijn sterke aanwijzingen dat methylfenidaat hyperhidrose kan veroorzaken, ook al bij gebruik van therapeutische doseringen. Wanneer andere medische oorzaken van hyperhidrose zijn uitgesloten, dient ook aan een bijwerking van methylfenidaat te worden gedacht.

1. Scahill L, et al. Methylphenidate: mechanism of action and clinical update. *J Child Adolesc Psychiatr Nurs* 2004; 17: 85-86.
2. Wolraich ML, et al. Pharmacokinetic considerations in the treatment of attention-deficit hyperactivity disorder with methylphenidate. *CNS Drugs* 2004; 18: 243-250.
3. Stahl SM. *Essential psychopharmacology*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
4. Leung AK, et al. Hyperhidrosis. *Int J Dermatol* 1999; 38: 561-567.
5. Marcy TR, et al. Antidepressant-induced sweating. *Ann Pharmacother* 2005; 39: 748-752.
6. Atkins JL, et al. Hyperhidrosis: a review of current management. *Plast Reconstr Surg* 2002; 110: 222-228.

Lareb

U wordt verzocht bijwerkingen te melden aan het Nederlands Bijwerkingen Centrum Lareb. Meldingsformulieren kunt u vinden in het Farmacotherapeutisch Kompas en op www.lareb.nl.

